

A RUMAENIT, EGY ÚJ FOSSZIL GYANTA.

Romániában «romániai borostyánkő» név alatt fosszil gyanta fordul elő, melyből ott és Bécsben szivarszipkákat és egyéb közönséges és fényűzési tárgyakat készítenek és ily formán a balti borostyánkővel (succinit) nemcsak eredménynyel versenyez, hanem ritkasága miatt jobban is fizetik.

E gyanta vegyi és physikai tulajdonságaira nézve nagyon hasonlít a succinithez, mindazonáltal valamennyi eddig leírt gyantától különbözik.

A *rumaenit* Romániában is egyáltalában ritkán és ez ország csak kevés vidékén fordul elő. Színre nézve ott sárga meg fekete borostyánkövet különböztetnek meg. Ez utóbbi azonban FRENZEL szerint lignitszurokszen. A sárga és most vizsgálat alá vett borostyánkő Valeny di Muntye mellett levő vízfolyásokból került napfényre; ZINCKEN C. szerint Buscou kerületben, szenes, leveles palákban fészkek vagy félbe nem szakított telepekben, homokkő rétegekben fordulna elő; Telage mellett Bohosa kerületben is találtak, de ez olyan darabos törékeny, hogy ékszernek nem használható. ZINCKEN említi továbbá, hogy borostyánkövet Buscou mellett, a Bukarestből Braila felé vezető vasút mentén egy mértföldnyi szabad nagy területen a földben találtak. E borostyánkőről HERBICH F. a következőt írta:

«A darabokat Valeny di Muntye mellett a patakok görgetegében szedik. Minthogy ott a neogén⁷ sorozat szarmata és ponti emeletbeli rétegei fordulnak elő; ez okból e borostyánkő-gumók csak ama rétegekből kerülhettek ki. Minthogy a ponti emelet rétegei (az ú. n. *congeria* rétegek) lignitlepeket is zárnak magokban, valószínűnek látszik, hogy a legtöbb borostyánkő azoktól származik.»

A *rumaenit* színe közönségesen barnás sárga vagy barna, ritkán sárga. Atlátszó vagy áttetsző, ritkán végképen átlátszatlan. Jellemzők reá nézve a tömegét keresztül hatoló repedések és szakadékok, melyek gyakran föltűnő nagy számban fordulnak benne elő. E repedések azonban nem változtatják meg az ásvány összetartását; az metszhető, esztergályozható, simítható és egyébként földolgozható, a nélkül, hogy törnék; különben rideg és kagylós törésű. Keménysége 2½ és 3 között változik. Mészpát karcolja; ellenben a mézpátot csak kevés esetben, a succinitot azonban mindig karcolja. Mozsárban csak nehezen dörzsolhető finom porrá.

Fajsúlya 1,105—1,048. A mikroszkópalatt ugyanazon tűneményeket mutatja, mint a succinit. A legtöbb darab tiszta és átlátszó; egy fehéresen homályos darab kis gömbölyű üregeket tartalmaz. A rumaenit átlátszó részeiben polarizált fényben élénk interferenz színeket látni; legszebben mutatkozik a kék és a sárga. A színek itt éppen úgy váltakoznak, mint a succinitnél, majdnem éppen oly élénken, mint a simetitnél. Két sötétsárga áttetsző darabban a gyűjtő lencsével belebecsátott fény világos zöldes sárga színnel fluoreskál. ZINCKEN C. szerint Romániában kék színnel fluoreskáló darabok fordulnak elő, gyakran szebben mutatják a tűneményt mint a Siciliában előforduló simetitek. Dörzsolva a rumaenit negatív elektromos lesz. A vizsgálat alá vett darabok az elmállásnak csak vékony

rétegét mutatták, mely réteg a darabokkal szorosán összefügg és sötét sárgás szürke egészen vörösbarna színű.

Hevítve a rumaenit olvad a nélkül, hogy földuzzadna, 300° C. és ennél magasabb hőmérséknél megolvadva, nyugodtan folyik, és akkor sűrű világos sárga gőzöket bocsát ki, melyek köhögésre ingerelnek, és sajátságos aromatikus, de egyszersemind kénhidrogenszagot terjesztenek. Ha e folyamatot hűvösen tartott gyűjtőüveggel összekötött üvegretortában végezzük, akkor eleinte híg folyadékot nyerünk; egyszersemind kénhidrogén és széndioxyd fejlődik; erre a gyűjtőüvegbe sűrűen folyékony vörösbarna, zöldesen fluoreskáló, sajátságosan kozmás szagú olaj megy át és a retorta nyakában finom kristályok ülepednek le. Ez utóbbiak borostyánkősavból állanak és e sav a híg folyadékban oldva is található.

A borostyánkősav a rumaenitban változó mennyiségben fordul elő; súly szerint 0,3 — 0,9 — 1,35 — 3,2 %. Hamúalkotórészeket csak elenyésző mennyiségben tartalmaz. Vegyi összetétele a következő:

81,64 rész karbon, 9,65 r. hidrogén, 7,56 r. oxgyén, 1,15 r. kén. Alkohol csak 6,6, æther 14,4, chloroform 11,8 és benzol 14,2 %-át oldja.

Concentrált salétromsav a rumaenitot hidegen nem támadja meg, melegen sárgás morzsaszerű állománynya oxydálja. Concentrált kénsav föloldja, az oldat barnavörös; ez oldat vízzel hígítva világos szürke, könnyen oldható gyantát bocsát ki.

A rumaenit mindezeknél fogva lényegesen különbözik a succinittól.

Hogy kéntartalma éppen oly kevéssé a rumaenit eredeti alkotó része, mint a succinitnek és a legtöbb fosszil gyantának sem, azt némi biztossággal elfogadhatónak tarthatjuk. Az élő fenyőfák gyantáinak egyikében sincs kén szerves vegyületben. A fosszil gyanták ez elemet még csak a fosszilizatio alkalmával kapták meg, valószínűleg kénhidrogen alakjában, mely beléjük diffundált, mi mellett hidrogénje a gyanta oxgyénjével vízzel egyesült, mely a gyantát ismét elhagyta, a kén ellenben a szerves anyaggal szoros vegyülésbe jutott. (HELM. O. Schrftn. d. Naturf. Ges. z. Danzig, N. F. Bd. VII.)

σ—